

Soljenițin, după o sută de ani

written by [Ioan Stanomir] | December 13, 2018

Posteritatea lui Soljenițin înseamnă, la centenarul nașterii sale, barajul de ostilitate implacabilă cu care este întâmpinat de stânga progresistă occidentală. Pentru toți cei care privesc Uniunea Sovietică și imperiul ei ca pe forma istorică de exprimare a visului global al egalității, Soljenițin este adversarul ce trebuie denunțat și demonizat. Scrisul său, monumental și profetic, nu poate fi pus în acord cu rafinatele deconstrucții relativizante. Patosul său profetic este privit ca semnul incomod al unei sensibilități "fasciste" și "reacționare".

Cu siguranță, preoții religiei progresiste au dreptate: Soljenițin nu poate domesticit și încadrat în insectarul noii lumi a corectitudinii politice. Fervoarea cu care a apărat memoria celor striviți de marșul triumfal al progresului nu poate fi acceptată de cei care admiră în progres infailibila precizie a rațiunii. Încăpățânarea cu care a denunțat Utopia marxist-leninistă nu poate fi decât suspectă în acest ev al lupte pentru "egalitate socială".

Prin "Arhipelagul Gulag", ca și prin critica sa intelectuală din exil, Soljenițin a rămas fidel tradiției ruse pe care nu a abjurat-o, niciodată. În secolul XX, el este întruchiparea, titanică și neguroasă, a scriitorului ce aspiră să ofere comunității un îndreptar etic și o cale de salvare. Apelul la istorie se întâlnește cu apelul la credință și la tradiție. Așa cum atâția au remarcat, suflul slavofil al lui Soljenițin îi conferă nu doar grandoarea, dar și părtinirea ideologică. Soljenițin este instalat în propria sa utopie, aceea a Rusiei ce evită, mesianic, dubla ispită a comunismului și a capitalismului occidental. Energia sa este dedicată, în ultimele decenii de viață, identificării acestui drum pierdut al Rusiei. Falsa întâlnire cu regimul Putin și cu manipularea sa vulgară este un episod din drumul său dramatic.

De aceea, a aștepta de la Soljenițin neutralitatea unui artist este o eroarea fatală. Geniul său este, ca la Dostoievski sau Tolstoi, moralizator și pedagogic. Suferința unică pe care o descrie cu minuțiozitate de cronicar este puntea spre asumarea unei viziuni despre demnitatea umană. Acolo unde Varlam Șalamov investighează și atinge limita umanității, Soljenițin descoperă punctul de pornire al regenerării. Peste decenii, tensiunea dintre

cei doi evocă tensiunea dintre linia ilustrată de un Cehov sau Nabokov și direcția etică ce se revendică de la intenția de a moraliza și călăuzi.

Posteritatea lui Soljenițin provoacă și interpelează. În fața staturii sale, nimeni nu se poate refugia în indiferență. Soljenițin este vocea prin care au glas cei pe care leninismul și stalinismul îl lichidează, dialectic. Soljenițin apără demnitatea victimelor, contemporan fiind cu orbirea vană a celor care elogiază tirania. În această asumare etică se află măreția destinului său: cuvântul înfruntă minciuna de stat, până la capăt.